

Asia: VN/25324/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi vesilain muuttamisesta ja luonnos valtioneuvoston asetukseksi vesitalousasioista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (merituulivoima)

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommenttinne 1 §:ään – soveltamisala ja merituulivoimahankkeen määritelmä.

Ehdotetun lain 1 §:n mukaan uuden merituulivoimaa koskevan vesilain 10 a luvun 2-3 § ja 7-8 § sovellettaisiin sekä talousvyöhykkeellä että aluevesillä, mutta muita kyseisen luvun pykälää sovellettaisiin vain talousvyöhykkeellä. Yhdeksi keskeiseksi eroksi jää, että talousvyöhykkeelle toteutettaville merituulivoimaloille tulee asettaa purku-vakuus, mutta aluevesille toteutettaville voimaloille tätä vaatimusta ei olisi. Tämä ehdotus asettaa talousvyöhykkeen ja aluevesien merituulivoimalat eriarvoiseen asemaan. Alueellista erottelua on perusteltu ehdotetun lain esitöissä sillä, että Metsähallitus aluevesien käyttöoikeuksien luovuttajana perustaa käyttöoikeutensa sopimukseen, missä Metsähallituksella on kyky huolehtia kattavasta sopimisesta. Etenkin huomioiden, että myös maatuulivoimaloille on esitetty purkuvakuusvaatimuksia, Suomen Asianajajat esittää, että eri vesialueilla sijaitsevia merituulivoimaloita lähtökohtaisesti tulisi käsitellä sääntelyssä keskenään yhdenvertaisella tavalla. Näin voitaisiin varmistaa, että purkuvakuuksien määrät asetetaan laissa säädettyjen vaatimusten mukaisesti yhdenvertaisin perustein osana vesitalouslupaharkintaa.

Merituulivoimahankkeen määritelmän osalta hallituksen esitysluonnoksen mukaan merituulivoimahankkeella tarkoitetaan ”tuulienergian hyödyntämiseen tarkoitettuja merituulivoimaloita ja niihin liittyviä rakennelmia, laitteita sekä hankkeen sisäisiä putkia ja kaapeleita, jotka sijaitsevat merialueella.” Hallituksen esitysluonnoksen yksi-tyiskohtaisten perusteluiden mukaan määritelmä kattaa puolestaan ”kaikki merituulivoimaan liittyvät rakennelmat ja laitteet sekä niiden perustukset, kuten turbiinit, merisähköasemat ja mahdolliset vedyntuotantolaitokset, jotka sijaitsevat merialueella.” Suomen Asianajajat katsoo, että lainsäädännön selkeyden vuoksi vedyntuotanto tulisi mainita lain esitöiden sijaan suoraan säädöstasolla, sillä itse määritelmästä ei esitettyä muodossa käy yksiselitteisesti ilmi sääntelyn soveltuminen myös hanke-alueelle sijoitettavaan vedyntuotantolaitokseen.

2. Kommenttinne 2 §:ään – merituulivoimaa koskeva lupa (tarpeelliset lupamääräykset).

Sekä kommenttinne 3 §:ään – merituulivoimaa koskevan luvan voimassaolo (pidempi määräaika hankkeen toteuttamiseen ryhtymiselle).

Talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeissa on kyse tosiasiallisesti sekä sijaintinsa puolesta että tekniseltä toteutettavuudeltaan Suomessa toistaiseksi ennennäkemättömistä hankkeista, minkä lisäksi talousvyöhykkeen merituulivoimaloita koskevaa lainsäädäntöä on parin viime vuoden ajan merkittävästi muutettu. Ottaen huomioon talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeen monimutkaisuuden ja sen edellyttämät useat, osittain päällekkäiset, ympäristölliset lupamenettelyt muutoksenhakuineen, Suomen Asianajajat pitää perusteltuna ehdotetusta pidemmästä määräajasta hankkeen toteuttamiseen ryhtymiselle. Suomen Asianajajat esittää lisäksi harkittavaksi, että hankkeen valmiiksi saattamiselle mahdollistettaisiin vastaava pidennys.

3. Kommenttinne 4 §:ään – olennaiset tekniset vaatimukset (viittaukset rakentamislakiin).

Ehdotetun lain 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että "vaikka rakentamislain puolella kyseisissä säännöksissä käytetään termiä rakennus, olennaisia teknisiä vaatimuksia sovelletaan myös rakennuskohteisiin. Rakentamislain tuulivoimala ei ole rakennus vaan rakennuskohde, jonka toteuttamisessa on otettava huomioon olennaisia teknisiä vaatimuksia." Suomen Asianajajat kiinnittää huomiota siihen, että kyseinen kappale ottaa vesilain muuttamista koskevassa hallituksen esitysluonnoksessa kantaa rakentamislain soveltamisalaan tavalla, joka vaikuttaisi olevan ristiriidassa rakentamislain sanamuodon kanssa. Suomen Asianajajat esittää harkittavaksi, tulisiko rakentamislain tulkintaa koskeva selvennystarve käsitellä erillisellä, rakentamislakia koskevalla säädösmuutoksella.

4. Kommenttinne 5 §:ään – rakennustyön suorituksen valvonta (rakennuttajavalvonta ja valvontasuunnitelma, ulkopuolisen tarkastuksen riippumattoman ja pätevän asiantuntijan lausunnot).

Sekä kommenttinne 6 §:ään – lopputarkastus. Onko ehdotuksen mukainen rakennustyön valvonta talousvyöhykkeellä riittävä tai pitäisikö pitäisi säätää muista vaatimuksista?

Suomen Asianajajilla ei ole lausuttavaa.

5. Yleiset kommentit rakentamisen sääntelystä.

Onko ehdotuksen mukainen rakentamisen sääntely talousvyöhykkeellä tarkoituksenmukainen ja riittävä vai pitäisikö sääntely toteuttaa toisin?

Pitäisikö talousvyöhykkeen rakentamisessa olla samankaltaiset osapuolten vastuut ja tehtävät kuin rakentamislain 8 luvussa? Pitäisikö työnjohtajille ja suunnittelijoille olla rakentamislain 7 luvun mukaiset kelpoisuusvaatimukset ja kelpoisuuden toteaminen?

Suomen Asianajajilla ei ole lausuttavaa.

6. Kommenttinne 7 §:ään – purkamisvelvollisuus ja jälkitoimenpiteet. Miten purkamisvelvollisuudesta olisi tarkoituksenmukaisinta säätää?

Suomen Asianajajat pitää ehdotettua purku- ja jälkitoimenpiteisiin velvoittavaa sään-telyrakennetta pääosin onnistuneena lisäyksenä vesilain mukaiseen systematiikkaan. Suomen Asianajajat kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että ehdotetun lain 7 § 1 momentin mukaan purkamisvelvollisuus olisi esitetyssä laajuudessa ehdoton, vaikka purkamistoimenpiteille tulee hakea ehdotetun lain 7 § 3 momentin mukainen lupa. Ehdotetun sääntelyn johdonmukaisuuden varmistamiseksi Suomen Asianajajat esit-tää harkittavaksi, että ehdotetun lain 7 § 1 momentin mukainen purkuvelvollisuus si-dottaisiin ehdotetun 7 § 3 momentin mukaisesti saadun luvan vaatimaan laajuuteen. Oikeusvarmuuden turvaamiseksi purkuvakuuden realisoiminen voisi tulla kyseeseen vasta riittävän täsmällisen velvoitteen rikkomisen seurauksena.

Ehdotetussa vesilain muutoksessa merituulivoimahankkeesta vastaavan on puretta-va merituulivoimahanke ehdotetun lain 7 §:ssä mainituissa tilanteissa. Purkamisvel-vollisuus koskee koko hanketta, eli siten kun se on 1 §:ssä määritelty, mukaan lukien sen rakennelmat, laitteet ja hankkeen sisäiset putket ja kaapelit, jotka sijaitsevat me-rialueella, kuitenkin pois lukien eroosiosuojauksia, jotka ovat kiviainesta. Purkuvel-voitteen laajuus asettaa ennallistamisvelvoitteen korkeammalle kuin muulle teolliselle toiminnalle. Sääntelyn jatkovalmistelussa olisi tärkeää varmistaa, että eri toimialoja kohdellaan ennallistamistavoitteen osalta yhdenvertaisesti. Esimerkiksi kaivoslain mukainen alueen kunnostamisvelvoite rajoittuu yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon, siistimiseen ja maisemointiin siten, ettei alueesta aiheudu merkittäviä hai-tallisia vaikutuksia ihmisten terveydelle tai ympäristölle (kaivoslain (671/2011) 15 lu-vun 143 § ja VNa kaivostoiminnasta (1123/2025) 16-17 §). Suomen Asianajajat esit-tää, että sääntelyn jatkovalmistelussa arvioitaisiin, onko tavoite toisaalta realistinen ja toisaalta tarkoituksenmukainen kaikissa tilanteissa, erityisesti vuosikymmeniä ra-kentamisen jälkeen. Vastaavasti kuin kaivoslain osalta, ehdotetussa laissa talous-vyöhykkeen merituulivoiman purkuvelvoite voitaisiin rajoittaa YK:n merioikeusyleis-sopimuksen (SopS 49 ja 50/1996) mukaisesti tasolle, jossa käytöstä pois jääneet lait-teet tai rakennelmat poistetaan ja ennallistaminen suoritetaan siihen tasoon, ettei merenkulun turvallisuus vaarannu.

Suomen Asianajajat kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että merituulivoimahankkei-den purkaminen tulee tapahtumaan huomattavan pitkän ajan kuluttua, eikä meri-tuulivoimahankkeiden tulevasta toteutustavasta tai purkukäytännöistä ole vielä tie-toa. Suomen Asianajajat näkee, että tämä voi johtaa tarpeeseen muuttaa tai täsmen-tää lainsäädäntöä tulevaisuudessa, kun purkamisesta on saatavilla tarkempaa tietoa. Näin ollen Suomen Asianajajat esittää harkittavaksi, onko purkamisvelvoitteesta sää-täminen oikea-aikaista tässä vaiheessa merituulivoima-alan kehittymistä.

7. Kommenttinne 8 §:ään – purkamissuunnitelma.

Suomen Asianajajat pitää ehdotettua purkamisjärjestelmää periaatteessa toimivana ja tervetulleena uudistuksena. Suomen Asianajajat kannattaa ehdotusta, että hakija esittäisi Lupa- ja valvontavirastolle arvion hankkeen purkukustannuksista, jotta lupa-viranomaisella olisi käytettävissään tarvittava tieto voidakseen arvioida purkuvakuu-den määrää.

8. Kommenttinne 9 §:ään – purkamisvakuus ja sen määrä.

Suomen Asianajajilla ei ole lausuttavaa.

9. Kommenttinne 10 §:ään – vakuuden asettaminen.

Suomen Asianajajilla ei ole lausuttavaa.

10. Kommenttinne 11 §:ään – vakuuden voimassaolo.

Suomen Asianajajilla ei ole lausuttavaa.

11. Kommenttinne 12 §:ään – vakuuden realisoiminen ja vapauttaminen.

Suomen Asianajajilla ei ole lausuttavaa.

12. Kommenttinne 13 §:ään – vakuuden hallinnoinnista perittävät maksut.

Suomen Asianajajilla ei ole lausuttavaa.

13. Kommenttinne vaikutusten arviointiin?

Onko joitakin olennaisia vaikutuksia jäänyt ottamatta huomioon?

Suomen Asianajajilla ei ole lausuttavaa.

14. Yleiset kommenttinne ja huomionne esitykseen.

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta koskien lakia vesilain muuttamiseksi ja luonnosta valtioneuvoston asetukseksi vesita-lousasioista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitys-tä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yh-teiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia.

Työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut luonnoksen hallituksen esitykseksi, jolla muutettaisiin vesilakia lisäämällä lakiin uusi merituulivoimaa koskeva luku. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut luonnoksen muutoksesta valtioneuvoston asetukseksi vesitalousasioista, missä vesitalousasetukseen lisättäisiin merituulivoimaa koskevat tarkemmat säännökset. Suomen Asianajajat pitää lakiuudistusta periaatetasolla tervetulleena ja tavoitteiltaan kannatettavana. Uusi lainsäädäntö vastaisi yhteiskunnalliseen tarpeeseen säännellä sitä, mitä merituulivoimatuotantoon muutetulle alueille tapahtuu toiminnan päätyttyä – samaan tapaan kuin kaivoslain asettamat purku- ja ennallistamisvelvoitteet ja vastaavasti kuin maatuulivoimaloiden osalta on jo aiemmin esitetty säädettävän.

Suomen Asianajajat toteaa, että ehdotettu sääntely on pääosin kannatettavaa, mutta sisältää paikoin epäselvyyksiä. Suomen Asianajajat pyytää kiinnittämään huomiota yllä esitettyihin havaintoihin lainsäädännön jatkovalmistelussa.

15. Kommenttinne 10 a §:ään – talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeen lupahakemuksessa esitettävät suunnitelmat ja selvitykset.

Suomen Asianajajilla ei ole lausuttavaa.

16. Kommenttinne 10 b §:ään – purkamissuunnitelman sisältö. Mitä tietoja purkamissuunnitelmassa pitäisi esittää?

Suomen Asianajajilla ei ole lausuttavaa.

17. Kommenttinne 10 c §:ään – purkamisvakuus.

**Miten purkamisvakuutta pitäisi kerryttää ja monessako osassa se olisi tarkoituksenmukaisinta asettaa?
Mihin mennessä vakuuden olisi viimeistään oltava kerrytettynä?**

Suomen Asianajajilla ei ole lausuttavaa.

Koski Ida
Suomen Asianajajaliitto